

Turgut alp

Category: Kitapcy,Taryhy şahslar
написано kitapcy | 23 января, 2025
Turgut alp TARYHY ŞAHSYÝETLER -7:

► **TURGUT ALP**

Türkmeniň merdana ogly Turgut alp Osman Gazynyň gazalaryna gatnaşan we oňa iň wepaly gulluk eden alplardandyr. Ärtogrul begiň döwründe-de ýaşandygy aýdylýan Turgut alp osmanly türkmen taryhynyň nusgalyk gahrymanlarynyň biridir. Taryhdaky hakyky Turgut beg häzirki Bursanyň fatihidir. Öňler Bursa etrabyna Inegöl Turgut ili diýlipdir.

■ **Turgut Alp kim bolupdyr?**

Turgut alp Osmanly türkmen döwletiniň gurujysy Osman Gazynyň gazalaryna işjeň gatnaşypdyr. Ol Osman beg tarapyndan Inegöli eýelemeklige ugradylypdyr. Soňra Orhan Gazynyň döwründe-de Atranosyň (Orhanili) eýelenmegine gatnaşypdyr.

Taryhy çeşmelerde ady geçýän Turgut alpyň Osmanly döwletiniň başlangyç ýyllarynda gaza ideologiýasynyň ýöredilmeginde hyzmaty uly bolupdyr. Onuň gahrymançylykly özür ýoluna degişli maglumatlar juda az. Şonuň üçin Turgut begiň taryhda ýaşap geçen şahsyyet däl-de, halk rowaýatlary arkaly dörän legendar şahsdygyny-da öñe sürýänler bar. Ýöne ilkibaşky osmanly hronikalaryny hasaba almanymyzda-da, käbir wizantiýa çeşmelerinde Turgut alpyň adynyň agzalmagy, bu pikiriniň nädogrydygyny görkezýär.

Onuň adynyň yzyna tirkelen **Alp** sözi tituldyr. Bu bolsa onuň kakasynyň Seljukly türkmen döwletinde gulluk edendigine yşarat edýär. Turgut alpyň 1334-35-nji ýyllarda-da diridiği barada maglumatlar bar, ýöne şol wagt ol mazaly gojalşan eken.

Onuň Inegöl sebitinde Keşis dagynyň eteginde ýaşan türkmen derwüsü Keýikli baba bilen bir adamdygy barada-da käbir rowaýatlaryň bardygyny aýtmak gerek.

Ölüminden soň Inegöl etrabyna **Turgut ili** diýlipdir. Irki döwür

osmanly taryçylaryndan Aşykpaşazada, Neşri we başga-da birnäçe taryhçy Inegöl sebitlerini Turgut ili diýip ýazypdyr. Bu atlandyrma XVI asyrdan soñ ýatdan çykypdyr.

■ **Turgut alpyň ölümi**

Turgut alp söwesjeň häsiýetli şahs bolanam bolsa, şahadat şerbetini içip ýogalmak nesip etmändir. Ol Orhan begin döwründe bir derwüşiň ýanynda uzak wagtlap bolupdyr. Garrap tapdan düşendigi zerarly ýarawsyzlyk tapynyp aradan çykypdyr.

■ **Turgut alpyň kümmeti nirede?**

Inegölüň fatihi Turgut alp Inegöli we onuň obalaryny Osmanly döwletine birikdirenden soñ ýarawsyzlyk tapynyp Ulydagyn etegindäki öz adyny göterýän Turgutalp obasyna barýar. Şol ýerde aradan çikan goja alpy oba gonamçylygynyň ýanynda, Inegöl obasyna garap duran depäniň üstünde jaýlaýarlar.

Türkiyäniň «TRT-1» döwlet teleýaýlymynda «Direliş. Ärtogrul» teleserialynyň ilkinji bölüminiň ýaýlyma berilen gününden bëri bu kümmete zyýarat edýänleriň sanynyň artandygy aýdylýar. Öňler kän bir tanalmaýan horaşaja kümmetiň üsti indi zyýarat edýän adamlardan ýaňa hyň berýärmiş.

«Direliş. Ärtogrul» teleserialynyň artistleri-de Bursanyň Inegöl posýologyna baryp görüp diler. Şonda Turgut alpyň obrazyny janlandyrýan aktýor Jengiz Joşkun hem Inegöli türkmen ýurduna öwren Turgut alpyň kümmetine zyýarat edip ençeme asyr mundan öň ýaşap heçen gahryman alpymyza doga-dileg edipdi.

Biz hem öz gezegimizde şu makalany okanylaryň her birine şanly geçmişimiziň mynasyp mirasdüşerleri we ata-babalarymyzyň ruhubelent nesilleri hökmünde Inegöle ýoluñyz düşüp, merdana türkmen gerçegi Turgut alpyň aramgähine baryp görmegiňizi Haktagaladan nyýaz edýärис.

@ Kitapçylar. Taryhy şahslar